

УДК 378.147+614.253.1

Х.С. Симчич

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В СІМЕЙНІЙ МЕДИЦИНІ

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Резюме. У статті висвітлено актуальні питання безперервної освіти, як стратегічного перспективного напрямку розвитку післядипломного навчання, основні тенденції навчання в Європі та Україні. Подано існуючу систему підготовки сімейних лікарів на кафедрі терапії і сімейної медицини факультету післядипломної освіти. Визначено ключові напрямки розвитку, етапи

організаційного навчання та проблеми безперервної професійної освіти для сімейних лікарів Прикарпаття, шляхи подолання проблем та наближення безперервної освіти до світових стандартів.

Ключові слова: безперервна освіта, сімейна медицина, післядипломне навчання.

Вступ. В умовах формування інформаційного суспільства швидко змінюються звичні моделі освіти, роботи і самого життя; настає «епоха знань» зі всіма витікаючими культурними, економічними і соціальними наслідками. Перехід до економіки і суспільств, «заснованих на знаннях» (knowledge-based society), супроводжується процесом безперервної освіти – учення довжиною в життя (lifelong learning), який потребує всебічного аналізу [2, 4, 6, 7].

Безперервна освіта – комплекс державних, приватних і суспільних освітніх установ, що забезпечують організаційну і змістовну єдність і подальший взаємозв'язок всіх ланок освіти, задовольняючи прагнення людини до самоосвіти і розвитку протягом всього життя. В основі побудови системи безперервної професійної освіти, що охоплює все активне життя людини, є постійне оновлення отриманої освіти. При цьому різноманіття і безперервність розглядається не тільки як перспективна тенденція, але і як умова досягнення нової якості освіти [3, 5-7].

Варто зазначити, що поняття «безперервна освіта» і «післядипломна освіта», наприклад, у французькій мові вживаються як синоніми; у системі освіти Франції ці поняття також не диференціюються. Післядипломна освіта – це система навчання та розвитку фахівців з вищою освітою, що спрямована на приведення їхнього професійного рівня відповідно до світових стандартів, вимог часу, індивідуально-особистісних та виробничих потреб; удосконалення наукового та загальнокультурного потенціалу особистості, яка реалізується в діяльності спеціалізованих навчальних закладів та засобами самоосвіти і керується державними стандартами відповідно до фаху певних рівнів кваліфікації, вимог суспільно-економічного та науково-технічного прогресу [2, 5, 7].

Найбільш визначальним документом, що представляє стратегію Європейського Союзу в галузі безперервної освіти, є Меморандум про безперервну освіту Комісії Європейського Союзу від 30 жовтня 2000 року, в якому було визначено шість ключових напрямів розвитку безперервної освіти: 1) нові базові знання і навички для всіх; 2)

збільшення інвестицій у розвиток людських ресурсів; 3) інноваційні методики навчання і вивчення; 4) нова система оцінки отриманої освіти; 5) розвиток наставництва і консультування; 6) наближення освіти до місця проживання [2].

Професія лікаря – це безперервний, самовідданий процес постійного розвитку та вдосконалення, адже підвищення рівня знань і відточення практичних навичок становлять основу професійної діяльності лікаря будь-якої спеціальності. Отримання вищої медичної освіти – лише перший крок на цьому шляху довжиною в життя. Наче маленька піщинка, з якої згодом утворюється перлина, базові знання рік за роком покриваються «шарами перламутру» – безцінним досвідом мистецтва лікування [1].

Безперервне навчання є одним із пріоритетів стратегічного розвитку післядипломної освіти сімейного лікаря. Успішна практична діяльність сучасного сімейного лікаря значною мірою залежить від рівня його професійної освіти. Темпи розвитку медичної науки стимулюють рухатися в ногу з часом, прикладаючи максимум зусиль для досягнення високого рівня професіоналізму, досконалого володіння сучасними методиками лікування. У рамках безперервної медичної освіти перспективним і новаторським є застосування дистанційної форми навчання.

Умовами результативності діяльності системи професійного післядипломного навчання є:

- освіта протягом усього життя;
- освіта без кордонів, що ґрунтується на інформаційно-комп'ютерних технологіях і доповнює традиційні методи і технології новими можливостями;
- освіта за креативними моделями навчання та індивідуальними освітніми траєкторіями;
- освіта, що розвивається на основі фундаментальних знань [1].

Метою даної роботи стало визначення основних акцентів, перспектив і проблем безперервної післядипломної освіти сімейних лікарів. Для цього застосували інформаційно-аналітичний, системний підхід.

Нині в освітній системі України всебічно розробляється й апробується ідея безперервної

освіти. Значна увага приділяється підвищенню професійної майстерності сімейних лікарів у системі післядипломної освіти.

Беззаперечно, якісна робота системи охорони здоров'я є насамперед відображенням рівня кваліфікації спеціалістів медичної галузі і сімейних лікарів, як основної ланки надання медичної допомоги зокрема. Основним завданням системи безперервного професійного розвитку сімейних лікарів є збереження знань та навичок, а також їх постійне вдосконалення відповідно до потреб, продиктованих сучасністю [1, 6].

Післядипломне медичне навчання являється найважливішою передумовою якісної системи безперервної освіти сімейних лікарів. Система підготовки медичних кадрів складається з двох частин: системи післядипломної освіти та безперервної освіти, головним гаслом яких є «Від освіти на все життя до освіти через усе життя». Безперервна освіта лікарів здійснюється протягом їх професійного життя як шляхом підвищення кваліфікації в закладах післядипломної освіти, на циклах тематичного вдосконалення, спеціалізації, інформації і стажування, передатестаційної підготовки, а також самоосвіти, так і шляхом отримання другої освіти [1, 7].

На базі кафедри терапії і сімейної медицини факультету післядипломної освіти ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» використовуються як первинне післядипломне навчання – спеціалізація (інтернатура) з фаху «Загальна практика-сімейна медицина», так і перепідготовка кадрів, підвищення кваліфікації (цикли тематичного вдосконалення, інформації та стажування, передатестаційної підготовки), що забезпечуються відповідними освітньо-професійними програмами та здійснюються на основі базової або повної вищої медичної освіти.

Існуюча система підготовки лікарів сімейної медицини Прикарпаття має свої традиції, потужний кадровий потенціал, достатню матеріальну базу та плідні професійні стосунки із закладами практичної охорони здоров'я. Позитивною рисою організації безперервного професійного розвитку є навчання фахівців за єдиними навчальними планами та програмами. Для більш якісної підготовки та професійного удосконалення сімейних лікарів кафедра проводить навчання в тренінгових центрах, навчально-практичному центрі здоров'я, клінічному відділенні загальної практики-сімейної медицини на базі поліклінічних закладів, у клінічних амбулаторіях та спеціалізованих відділеннях міських та обласних лікувальних закладів. Дані структурні підрозділи підключено до мережі Інтернет, це дає змогу використовувати інформаційні технології для ознайомлення з нормативними документами МОЗ України, уніфікованими клінічними протоколами надання медичної допомоги, консультуватися зі спеціалістами II-III рівня медичної допомоги, що є першим кроком до впровадження дистанційного навчання.

На кафедрі запроваджено державні освітні стандарти, вдосконалено організацію всіх структур, видано практичне керівництво для лікарів загальної практики-сімейної медицини, постійно проходить підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання інтернів (Крок 3).

У той же час, інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, модернізації змісту освіти й організації її адекватно світовим тенденціям і вимогам ринку праці, забезпечення безперервності освіти та навчання протягом усього професійного шляху лікаря загальної практики-сімейної медицини. Сьогодні вимагає критичного осмислення досягнень та зосередження зусиль і ресурсів на вирішення найбільш гострих проблем, що стримують розвиток кафедри терапії і сімейної медицини та первинної ланки медицини Прикарпаття. Серед цих проблем – недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості сімейного лікаря; недостатнє впровадження у навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій; відсутність мотивації до самоудосконалення в сімейних лікарів; низький рівень володіння навичками роботи з комп'ютером лікарями загальної практики, повільне здійснення інформатизації робочого місця в амбулаторно-поліклінічних закладах (особливо в сільській місцевості).

У контексті вищесказаного слід наголосити, що модернізація та розвиток кафедри та навчальних програм повинні набути випереджального безперервного характеру, гнучкого реагування на всі процеси, що відбуваються у світі й Україні.

Підвищення якісного рівня освіти має бути спрямоване на забезпечення економічного зростання країни та вирішення соціальних проблем суспільства, необхідних для подальшого навчання та розвитку особистості [2, 7].

Тому зусилля нашої кафедри зосереджені на реалізації пріоритетних напрямів її розвитку, подоланні наявних проблем, вирішенні перспективних завдань сталого розвитку, серед яких: застосування нової, удосконалення чинної законодавчої та нормативно-правової бази; оновлення цілей і змісту навчання на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку; впровадження ефективної системи формування сімейного лікаря на засадах загальнолюдських цінностей. Визначальним напрямком роботи кафедри є підготовка молоді до свідомого вибору професії; забезпечення системного підвищення якості навчання на інноваційній основі, підвищення інформаційної, екологічної, економічної, правової підготовки сімейного лікаря; створення сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу; самовдосконалення, перепідготовки та

підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників; розширення та удосконалення існуючої сучасної матеріально-технічної, навчальної та науково-методичної бази сімейної медицини Прикарпаття. Основною метою нашої роботи вважаємо розроблення цілісної системи подальшого супроводу сімейного лікаря в кар'єрному рості на засадах «навчання впродовж життя».

Вища медична освіта в Україні повинна забезпечити високоякісну підготовку сімейних лікарів і є важливою складовою реформування галузі охорони здоров'я та реалізації соціальних пріоритетів держави, оскільки від рівня первинної підготовки сімейних лікарів та кваліфікаційної підготовки шляхом безперервної освіти залежить якість надання медичної допомоги населенню країни. Сучасний розвиток медичної науки і практики зумовлюють необхідність постійно вносити корективи в підготовку та підвищення кваліфікації медичних працівників і сімейних лікарів, зокрема, із наближенням їх освіти до міжнародних стандартів [2, 4].

Таким чином, знання, отримані впродовж безперервної післядипломної освіти та лікарської діяльності, а також підвищення мотивації до постійного оновлення і здобуття практичних навичок, отриманих з досвідом, стануть фундаментом успішної роботи сімейного лікаря та вирішальним чинником розвитку сімейної медицини в цілому. На шляху до вдосконалення системи післядипломної професійної освіти в Україні та кафедри терапії і сімейної медицини є ще багато

невирішених питань, тому пошук прогресивних методів підвищення професійної кваліфікації сімейних лікарів із залученням найновіших методів навчання та передових технологій триває.

Основним напрямком подальших досліджень є активний пошук шляхів реалізації безперервної освіти та дистанційного навчання.

Література

1. Вороненко Ю.В. Дистанційне навчання в режимі on-line: нові можливості для професійного розвитку, нові перспективи / Ю.В. Вороненко, І.С. Зозуля // Укр. мед. часопис. – 2011. – № 3 (83). – С. 26.
2. Козловська Г.В. Безперервна освіта в Європі та Україні: соціологічний аналіз / Г.В. Козловська // Наук. часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: зб. наук. праць. – Вип. 7. – 2008. – С. 13-20.
3. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання / С.П. Кудрявцева, В.В. Колос. – К.: Слово, 2008. – 400 с.
4. Москалик Г.Ф. Безперервна освіта та сучасний інформаційний простір / Г.Ф. Москалик // European cooperation. – 2015. – № 5. – С. 24-34
5. Пінчук Є.А. Концептуальні основи та тенденції розвитку безперервної освіти / Є.А. Пінчук // Вісн. НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2011. – № 1. – С. 71-77.
6. Сидорчук Л.П. Форми навчальної роботи в системі підготовки сімейного лікаря / Л.П. Сидорчук // Мед. освіта. – 2003. – № 1. – С. 28-30.
7. Топчій Т.В. Безперервна освіта як системне середовище формування особистості / Т.В. Топчій // Вісн. Нац. ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2014. – № 3 (22). – С. 222-228.

ПЕРСПЕКТИВЫ И ПРОБЛЕМЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СЕМЕЙНОЙ МЕДИЦИНЕ

К.С. Сымчич

Резюме. В статье освещены актуальные вопросы непрерывного образования, как стратегического перспективного направления развития последипломного обучения, основные тенденции обучения в Европе и Украине. Представлена существующая система подготовки семейных врачей на кафедре терапии и семейной медицины факультета последипломного образования. Определены ключевые направления развития, этапы организационного обучения и проблемы непрерывного профессионального образования для семейных врачей Прикарпатья, пути преодоления проблем и приближения непрерывного образования к мировым стандартам.

Ключевые слова: непрерывное образование, семейная медицина, последипломное обучение.

PROSPECTS AND CHALLENGES OF CONTINUING EDUCATION IN FAMILY MEDICINE

H.S. Symchych

Abstract. The article deals with current issues of continuing education as a strategic perspective direction to the development of postgraduate education and major trends of studying in Europe and Ukraine. An existing training system of family doctors at the department of therapy and family medicine of the postgraduate education faculty was presented. The key areas of development, stages of organizational learning problems and continuous professional education for family doctors of Carpathian Region, the ways to overcome the problems and the approach of continuing education to international standards were determined.

Key words: continuous education, family medicine, postgraduate training.

SHEI «Ivano-Frankivsk National Medical University» (Ivano-Frankivsk)

Рецензент – проф. Л.П. Сидорчук

Buk. Med. Herald. – 2016. – Vol. 20, № 4 (80). – P. 246-249

Надійшла до редакції 20.06.2016 року